

ارزشیابی ویرایش دوم قواعد فهرست‌نویسی انگلوامریکن^۱

نوشته نوریه موسوی^۲

ترجمه رحمت‌الله فتاحی^۳

چکیده: بررسی حاضر به منظور آگاهی بر نگرشها و آرای فهرست‌نویسان و مدرسان کتابداری نسبت به ویرایش دوم «قواعد فهرست‌نویسی انگلوامریکن» و نیز نظر آنان درباره خط‌مشی‌های احتمالی قواعد فهرست‌نویسی در آینده انجام گرفته است. ابزار پژوهش شامل یک سلسله اظهارات منفی، مثبت، و بی‌تفاوت در باره این قواعد بود که از متون حرفه‌ای استخراج گردید و از پاسخ‌دهندگان خواسته شد که میزان موافقت یا مخالفت خود را نسبت به آنها بیان کنند. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که حمایت بسیار مثبت و همه‌جانبه‌ای در میان هر دو گروه فهرست‌نویسان و مدرسان نسبت به ویرایش دوم انگلوامریکن وجود دارد. گرچه این حمایت از جنبه‌های مختلف قواعد فهرست‌نویسی، متفاوت است. هر دو گروه درک و دریافتی متفاوت از نکات قوت و ضعف قواعد دارند. پاسخ‌دهندگان با تدوین سومین ویرایش انگلوامریکن (AACR3) در آینده نزدیک مخالف هستند اما در برخی فصلها و قواعد تغییراتی را ضروری می‌بینند. همچنین، با تدوین قواعدی که اساساً متفاوت با نوع قواعد فهرست‌نویسی انگلوامریکن باشد مخالفت عمده‌ای وجود دارد. توصیه‌هایی نیز برای قسمتهایی که بیش از همه به بازنگری نیازمند است به عمل آمده است.^۴

از هنگام انتشار ویرایش دوم قواعد فهرست‌نویسی انگلوامریکن (AACR2) جنبه‌های گوناگون این قواعد توسط استفاده‌کنندگان آن مورد بررسی عمیق قرار

---

1. Nurieh Musavi. "An Evaluation of AACR2", *Library Resources & Technical Services*, (April/ June 1986). pp. 137-147.

۲. استادیار دانشکده علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه کارولینای جنوبی

۳. مدرس کتابداری دانشکده علوم تربیتی دانشگاه فردوسی مشهد و سرپرست بخش فهرست‌نویسی فارسی و عربی کتابخانه مرکزی همان دانشگاه.

۴. مترجم سپاس خود را نسبت به دکتر اسدالله آزاد به خاطر ویراستاری این ترجمه ابراز می‌دارد.

گرفته و در نتیجه در این زمینه شرح و تفسیرهایی بی‌شمار، گاه مثبت و گاه منفی به چاپ رسیده است. اکنون، پس از شش سال که از کاربرد این قواعد می‌گذرد، میزان خرسندی یا ناخرسندی از آن چقدر است؟ فرانسیس هنتون^۵ در دفاع از ویرایش دوم انگلومریکن اظهار داشت: «بیش از آنچه که انتظار می‌رفت جلو رفته‌ایم، اما قبل از آنکه این سؤال برای فهرست‌نویسان سراسر جهان دربارهٔ نقائص انگلومریکن ویرایش اول (۱۹۶۷) مطرح شود جامعهٔ کتابداران از عدم رضایت گسترده نسبت به بسیاری از جوانب آن آگاه نبود». (۱) اکنون شش سال از کاربرد ویرایش دوم انگلومریکن گذشته است و زمان آن فرا رسیده که از استفاده‌کنندگان این قواعد در مورد نقایص ویرایش جدید نظرخواهی شود. این بررسی بدان منظور انجام شده است که (۱) میزان رضایت یا عدم رضایت فهرست‌نویسان و مدرسان کتابداری را از این قواعد بسنجد؛ (۲) نظرات اهل حرفه در ارتباط با تغییرات اساسی که باید در ویرایش دوم انگلومریکن انجام گیرد ارزیابی شود؛ و (۳) به نگرشها و آرای مربوط به نیاز به مجموعه‌ای کامل از قواعد جدید که جایگزین ویرایش دوم انگلومریکن خواهد شد پردازد.

پیشینه

ملویل دیوئی نخستین فردی بود که از اندیشهٔ استاندارد کردن و بین‌المللی کردن قواعد فهرست‌نویسی پشتیبانی کرد. نخستین قواعد فهرست‌نویسی تعاونی انگلومریکن با نام قواعد فهرست‌نویسی شناسنامه‌های مؤلف و عنوان در سال ۱۹۰۸ انتشار یافت. دو جنگ جهانی و مسائل اجتماعی حاصله از آنها، گسترش بیشتر قواعد فهرست‌نویسی تعاونی را بین اروپا و ایالات متحده به تأخیر انداخت. تلاشهای مجدد در این زمینه منتج به تدوین یک سلسله اصول فهرست‌نویسی شد که در سال ۱۹۶۱ در سطح بین‌المللی به تأیید رسید و به «اصول پاریس» مشهور شد. (۲) در طول دوران بعد از جنگ این همکاری ادامه یافت و در سال ۱۹۶۷ به انتشار ویرایش اول قواعد فهرست‌نویسی انگلومریکن (AACRI) منتهی شد.

برخلاف عنوان کتاب، انگلیسیها و آمریکاییها روی تمام قواعد موافقت

نداشتند و بدین جهت دو متن جداگانه منتشر شد و اصلاح تناقضها و ناهماهنگیهای موجود بین دو متن به فرصتهای بعدی موکول شد.

اندکی پس از انتشار ویرایش اول انگلوامریکن، نکات اصلاحی بسیاری به قواعد افزوده شد و فصول ۶، ۱۲، ۱۴، تماماً بازنگری شد. کتابخانه کنگره بخش ۳ مربوط به مواد غیر کتابی را تجدیدنظر کرد و انجمن کتابداران انگلستان نیز قواعد فهرستنویسی مواد غیر کتابی را به همین مقصود تدوین کرد. (۳) کانادا همین راه را دنبال کرد و قواعد خاص خود را برای فهرستنویسی آثار غیر کتابی به وجود آورد. (۴)

این تغییرات تدریجی، کتابخانه‌های ملی و انجمنهای کتابداران ایالات متحده، انگلستان و کانادا را برای انجام تلاشهای بیشتر به منظور تجدیدنظر کلی در قواعد تشویق کرد. به عقیده گرمز^۱ وظایف زیر بر عهده کمیته بازنگری گذاشته شد:

- تلفیق موادی از متن انگلوامریکن که پیشتر مورد توافق قرار گرفته بود.
- هماهنگ کردن متون انگلیسی و امریکایی انگلوامریکن.
- تلفیق معیارهای جهانی و توافقی بین‌المللی.
- مد نظر قرار دادن خود کاری کتابخانه‌ها.
- تلفیق تغییرات ناشی از طرحهای تغییر از سوی هر منبعی که ابراز شده باشد.

(۵)

خلاصه آنکه، بین‌المللی کردن و استاندارد کردن قواعد باید از اهداف اصلی در راستای کمک به دستیابی «کنترل کتابشناختی جهانی» به شمار می‌آید.

در طول یک دوره سه ساله ۱۹۷۴-۱۹۷۷، کمیته مشترک بازنگری قواعد فهرستنویسی انگلوامریکن در جهت تحقق این اهداف تلاش ورزید و در این امر از سوی نمایندگان مؤسسات زیر در انگلستان، کانادا، و ایالات متحده یاری شد: انجمن کتابداران آمریکا، کتابخانه بریتانیا، کمیته کانادایی فهرستنویسی، انجمن کتابداران انگلستان، و کتابخانه کنگره. جامعه کتابداران این سه کشور و برخی کشورهای دیگر در سراسر جهان از پیشرفتهای مربوط به تجدیدنظر آگاه شده و یا در آن دخیل بودند. (۶)

در سال ۱۹۷۸ قواعد جدید (ویرایش دوم انگلومریکن) انتشار یافت. دامنه واکنشها نسبت به این قواعد، از موافقت بسیار مطلوب تا انتقاد شدید متفاوت بود. از نظر کتابخانه‌های بزرگ انتقادات بر این واقعیت متمرکز بود که هیچ تحلیل هزینه‌ای از کاربرد این قواعد انجام نگرفته بود. شگفت آنکه، نه کمیته مشترک بازننگری و نه هیچ‌یک از کتابخانه‌های ملی دخیل در تجدیدنظر قواعد، مطالعه‌ای برای بررسی تأثیر کاربرد قواعد جدید بر بودجه، نیروی انسانی، و استفاده کنندگان به انجام نرسانده بودند. (۷) همچنین، هیچ تخمینی در مورد میزان تغییراتی که کاربرد قواعد جدید ممکن بود در فهرستها بگذارد بعمل نیامده بود. (۸) این غفلتها بسیاری از کتابداران را محتاط ساخت و بیشتر کتابخانه‌های بزرگ استفاده از قواعد جدید را تا آغاز دهه ۱۹۸۰ به تعویق انداختند. (۹، ۱۰)

پس از انجام چند بررسی و انتشار نتایج آنها از بیمی که وجود داشت تا اندازه‌ای کاسته شد. یافته‌های انجمن کتابخانه‌های تحقیقاتی (۱۱)، مرکز کتابخانه دانشگاه اوهایو (۱۲)، و چند انجمن دیگر نشان داد که این دگرگونیها کمتر از میزانی بود که پیش‌بینی شده بود. بررسیها آشکار کرد که تغییرات در سرشناسه‌ها، آن اندازه نبود که موجب تعطیل فهرستها ای کتابخانه/ و لزوم ایجاد فهرستهای جدید براساس قواعد جدید شود. بسیاری از کتابخانه‌ها به این مطلب پی بردند که می‌توان فهرستبرگه‌های جدید را با برگه‌های قدیمی در هم برگه‌آرایی کرد.

کمیته مشترک بازننگری مدعی شد که قواعد بازننگری شده موجب تسهیل در تدوین پیشینه‌های کتابشناختی توسط کامپیوتر شده و بیشتر پاسخگوی نیاز استفاده کنندگان است. ادعای نخست قویاً توسط مایکل گرم (۱۴) و مایکل مالینکونیکو^۷ (۱۵) و ادعای دوم توسط بسیاری از اعضای جامعه کتابداران رد شد. (۱۶) در کتابخانه‌های بزرگ، شماری از فهرست‌نویسان این دگرگونیها را غیرضروری، پرهزینه، و بی‌فایده برای مراجعه کنندگان تشخیص دادند.

انتقادات نامطلوب پیش از انتشار قواعد آغاز شد و در کنفرانس بین‌المللی درباره ویرایش دوم قواعد فهرستنویسی انگلومریکن، در سال ۱۹۷۹، بروز کرد؛ زمانی که لوبتسکی،^۸ نظریه‌پردازانی که نیم قرن گسترش و توسعه قواعد را دنبال

کرده بود اعلام داشت: «بطور کلی نارسایی تعریف «پدیدآورنده» و نادیده گرفتن اصول مربوط به تألیف سائگانی، اثرات نامطلوبی بر فهرست‌نویسی پایندها داشته است.» (۱۷) همچنین او ناخوشایندی خود را از قواعد جدید با اظهار این مطلب نشان داد که: «هیچ اشاره‌ای به کنار نهادن اصول تألیف تنالگانی در ویرایش دوم انگلومریکن نشده است، در صورتیکه این امر برای بهبود اندیشه در باب قواعد و یا کارسازی فهرست لازم است.» (۱۸) لوبتسکی اظهار داشت «ویرایش دوم انگلومریکن بعنوان تجدیدنظری بر ویرایش اول انگلومریکن - قواعدی با خصوصیات مشخص، با اهداف قابل ارزشیابی انتقادی، و با تاریخچه‌ای مورد احترام - آغاز گشت، اما به قواعدی بدل شد که فاقد خصوصیات ویژگی و همبستگی و انسجام ویرایش اول انگلومریکن است.» (۱۹)

موضوع پایندها، مالینکونیکو را به اظهار این مطلب واداشت که «ویرایش دوم انگلومریکن، بیش از آنکه در راه حل مشکلات مربوط به تألیف تنالگانی کوشش کند، بسادگی کل مفهوم را نادیده گرفته است. در نتیجه، در فهرست‌نویسی تعداد قابل توجهی از پایندها و فروستها عنوان اثر مدخل اصلی خواهد بود. این امر بلافاصله مشکل ایجاد ارتباط بین آنها را به بار می آورد، زیرا نام کتابشناختی اطلاق شده به آنها در اکثر موارد مبهم است.» (۲۰) فاسانا^۹ از فقدان بخش جداگانه‌ای «در مورد انتخاب شناسه برای پایندها» (۲۱) شکوه داشت در حالی که ادگار^{۱۰} آنرا مورد تمجید قرار داده و اظهار داشت «بخش جداگانه‌ای مورد نیاز نیست.» (۲۲)

تعدادی از فهرست‌نویسان پرسابقه به دیگران خاطر نشان ساختند که «فهرست - برگه‌ای به قدری ناهمساز است که قابلیت استفاده‌اش را به میزان زیادی از دست داده است.» (۲۳) آنها اعلام کردند «قواعد جدید تنها نقصی آشوبناک بر فهرست قدیم خواهد افزود. وبر^{۱۱} مشاهده کرد که فهرست‌نویسان پایندها با مسائل گیج‌کننده‌ای دست به‌گریبان شده‌اند. (۲۴)

ویرایش دوم انگلومریکن هم از نظر کلی و هم در مورد قواعد و بخشهای

ویژه‌ای مود انتقادهای نامطلوب قرار گرفت. یکی از شدیدترین انتقادها از سوی شاین‌بورن^{۱۲} ابراز شد که نوشت: «این فرآورده اثری نویدکننده است و پیروی از آن دوامی نخواهد داشت. (۲۵) فهرستنویسان مواد میکروفرم با مصیبت تازه‌ای روبرو شدند. استاین^{۱۳} و ویلارد^{۱۴} بر این عقیده بودند که حاصل قواعد جدید برای میکروفرم‌ها موجب سردرگمی استفاده‌کنندگان از کتابخانه خواهد شد. (۲۶) و (۲۷) از نظر بوچارت^{۱۵} تفسیر قواعد جدید دشوار بود و فاقد قواعدی جداگانه برای تصمیم‌گیری در راه‌های دسترسی به پاینده‌ها بود، مواد دیداری - شنیداری را نادیده گرفته بود و بطور کلی در مورد فهرستنویسی رسانه‌های گوناگون توازنی وجود نداشت. (۲۸) مارتین^{۱۶} که در اولین سال کاربرد این قواعد بیهوده و بی‌نتیجه بودن آن را پیش‌بینی کرده بود اظهار داشت «تعدادی از کتابخانه‌ها آنچنان نسبت به کاربرد این قواعد بیمناک بودند که برخی از کتابدارانشان درخواست کردند کار تدوین ویرایش دوم انگلوماریکن به تعویق افتد یا کاملاً کنار گذاشته شود.» (۲۹)

به هر حال، ویرایش دوم انگلوماریکن مورد استفاده قرار گرفت، اما مشکل آنچنان بزرگ بود که هیوز^{۱۷} معتقد شد بهتر است فهرستنویسان از ویرایش دوم انگلوماریکن - حداقل برای باقیمانده قرن حاضر، و در صورت امکان برای تمام قرن بیست و یکم، استفاده کنند.» (۳۰) وی که از تغییرات جدید بیمناک بود، توصیه کرد: «ویرایش سوم قواعد فهرستنویسی انگلوماریکن (AACR3) تا سال ۲۰۲۳ تدوین نشود!» (۳۱)

تا سال ۱۹۸۲ فهرستنویسان هنوز در مورد نتایج کاربرد قواعد تردید داشتند. استیونسن^{۱۸} با تکیه بر بنیان نظری و غیرمسلّم ویرایش دوم انگلوماریکن که به کنترل کتابشناختی جهانی منتهی می‌شود، نوشت: «اساس کنترل کتابشناختی جهانی (UBC) همواره با آنچه که بنظر می‌رسد برای نظام‌های محلی مطلوبترین باشد هماهنگ و سازگار نیست.» به هر حال، او می‌پذیرد که ویرایش دوم انگلوماریکن بطور گسترده مورد پذیرش استفاده‌کنندگان حرفه‌ای آن واقع شده است. (۳۲)

12. Shinebourne

13. Stine

14. Willard

15. Butchart

16. Martin

17. Huse

18. Stevenson

همه واکنشهای ایجاد شده در مورد ویرایش دوم انگلوماریکن منفی نبود. از میان تحسین کنندگان این قواعد از سیمونتون^{۱۹} می‌توان نام برد که آن را بخاطر نظم و سازمان بهتر و در نظر گرفتن موارد انتخابی بیشتر مورد ستایش قرار داد. «(۳۳) هوستیج^{۲۰} ملاحظه کرد که «بطور کلی، همگان موافقت که قواعد جدید سرشناسه‌هایی را بوجود می‌آورد که برای استفاده کنندگان از کتابخانه محسوس‌تر است.» (۳۴) ویلیش^{۲۱} همین تفسیر را با اعلام این مطلب تعمیم داد که «ویرایش دوم انگلوماریکن عملاً تمام نواقص را رفع کرده و اکنون در واقع بر مبنای یک سلسله قواعد بنیانی و همراه با در نظر گرفتن تغییراتی در موارد خاص، پی‌نهاد شده است.» (۳۵) واین‌تروب^{۲۲} رضامندی خود را با اشاره به این مطلب اعلام داشت که «قواعد جدید به میزان بیشتری دارای ارتباط منطقی و قوام درونی است» اما او در پایان اظهار داشت که «بسیاری از جزئیات ویژه و نکات ظریف چنان که سزاوار تأمل است و به دقتی که می‌توانست باشد، مورد تعمق قرار نگرفته است.» (۳۶)

چگونگی انجام کار

هدف اصلی این بررسی ارزیابی نگرشهای دو گروه اصلی بود که درگیر استفاده و کاربرد ویرایش دوم انگلوماریکن بوده‌اند: یعنی فهرست‌نویسان با سابقه که با استفاده از ویرایش دوم انگلوماریکن فهرست‌نویسی بنیادی را انجام می‌دهند و مدرسان کتابداری که نحوه استفاده این قواعد را آموزش می‌دهند. فقدان کتابهای راهنمایی که افراد مشخص هر دو گروه را معرفی کند ما را ملزم به انتخاب تعداد کمی از هر دسته کرد. از این‌رو، عاقبت به این نتیجه رسیدیم که گروهی که به بهترین وجه می‌توانند نماینده فهرست‌نویسان مجرب باشند همان سرپرستان بخشهای فهرست‌نویسی و یک نفر فهرست‌نویس در هر یک از کتابخانه‌های عضو انجمن کتابخانه‌های تحقیقاتی هستند. (یعنی فهرست‌نویسی که بیش از ۵ سال سابقه تجربی در استفاده از هر دو ویرایش انگلوماریکن را داشته باشد). مدرسان کتابداری هم آنهایی هستند که استاد تمام وقت فهرست‌نویسی در دانشکده‌های کتابداری معتبر از

19. Simonton

20. Hostage

21. Wellisch

22. Wein Traub

نظر انجمن کتابداران آمریکا باشند.

انتخاب گروه فهرستویسان پرسابقه از طریق یافتن نام سرپرستان بخشهای فهرستویسی کتابخانه‌های عضو انجمن کتابخانه‌های تحقیقاتی در ویرایش ۱۹۸۳ کتاب راهنمای کتابخانه‌های آمریکا انجام شد. در صورتی که امکان شناخت سرپرستان بخشهای فهرستویسی را نداشتیم، مدیر بخش خدمات فنی انتخاب می‌شد. در مواردی که هیچ نامی در دسترس نبود، نام کتابخانه از صورت گروه مورد مطالعه حذف می‌شد. در نوامبر ۱۹۸۴ دو دسته پرسشنامه به همراه نامه‌ای برای این گروه ارسال شد. در نامه ضمیمه درخواست شده بود که سرپرست بخش فهرستویسی یا خدمات فنی یکی از پرسشنامه‌ها را پر کند و دیگری را به فهرستویسی که بیش از ۵ سال تجربه کاری داشته باشد بدهد. مدرسان فهرستویسی دانشکده‌های مورد تأیید انجمن کتابداران آمریکا، از سیاهه‌های اختصاصی راهنمای سالانه (۱۹۸۳) مجله آموزش کتابداری^{۲۳} انتخاب شدند. این گروه شامل ۵۸ عضو هیأت علمی تمام‌وقت دانشکده‌ها بودند.

با توجه به هدف ارزیابی نگرشهای این دو گروه نسبت به ویرایش دوم انگلوامریکن، این پرسش منطقی پیش می‌آید که گوناگونی دیدگاههای مختلف را چگونه می‌توان برای دریافت واکنشها و پاسخهای پاسخگویان مطرح کرد؟ متون موجود نشان می‌دهد که دامنه دیدگاههای منتشر شده درباره ویرایش دوم انگلوامریکن از جنبه‌های بسیار منفی تا بسیار مثبت متغیر است. این نظرها بخش عمده ابزار تحقیق را تشکیل داد. برای پرهیز از جانبداری در ماهیت عبارات، کوشش بسیار زیادی انجام گرفت که آنها مستقیم از نوشته‌های موجود درباره ویرایش دوم انگلوامریکن انتخاب شوند و تنها در مواردی اندک از نظر ویراستاری در آنها دست برده شد. گزیده‌ای از این عبارات، که دیدگاههای گوناگون را ارائه می‌دهد، تهیه و به ترتیب تصادفی در پرسشنامه گنجانده شد. نویسندگان اصلی این عبارات و پرسشها در پرسشنامه‌ها معرفی نشدند.

پرسشنامه مزبور در اختیار نمونه کوچکی از فهرستویسان و مدرسان کتابداری قرار گرفت. بازکاوی نتایج این بررسی مقدماتی نشان داد که ابزار تحقیق قابل

اطمینان و معتبر بود؛ اگرچه هیچ تخمینی دقیق از میزان اعتبار و اطمینان آن به عمل نیامده بود. همچنین این پیش آزمایش ثابت کرد که شناخت فهرست نویسانی که از هر دو ویرایش انگلومریکن آگاهی کافی دارند بسیار پرهزینه و وقت گیر است. همانگونه که پیشتر اشاره شد، تعداد ۱۸۲ پرسشنامه برای ۹۱ کتابخانه عضو انجمن کتابخانه‌های تحقیقاتی ارسال شد. از این جمعیت ۶۱ نفر از سرپرستان بخشهای فهرست نویسی یا خدمات فنی و ۵۵ نفر فهرست نویس، مجموعاً ۱۱۶ نفر، به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند و آنها را بازفرستادند. نام فهرست نویسانی که شناخت جامعی از هر دو ویرایش انگلومریکن نداشتند و یا کمتر از ۵ سال تجربه کار داشتند، حذف شد. هر پرسشنامه‌ای نیز که بطور کامل تکمیل نشده بود کنار گذاشته شد. بدین سان چهار پرسشنامه از سرپرستان بخشهای فهرست نویسی و ۸ پرسشنامه از فهرست نویسان کنار نهاده شد. این فرایند تعداد را به ۱۷۰ نفر کاهش داد و پرسشنامه‌های قابل استفاده را به ۱۰۴ مورد (۶۱٪) رسانید. از جمع مدرسان کتابداری، ۳۹ نفر (۶۷٪) به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. تمام پرسشنامه‌های بازگشتی از سوی این افراد بطور کامل تکمیل شده بود و تعدادی از آنها نیز اظهار نظرهای فراوانی به همراه داشت.

در آغاز قصد این بود که نظرات سرپرستان بخشهای فهرست نویسی با نظرات فهرست نویسان مقایسه شود. در خلال تجزیه و تحلیل آماری مقدماتی، هیچ تفاوت عمده‌ای میان نظرات آنها مشاهده نشد. در نتیجه، این دو گروه در هم ادغام شده و در مقایسه با گروه «مدرسان» بعنوان گروه «فهرست نویسان» در نظر گرفته شدند.

نتایج بررسی

داده‌های بدست آمده در سه جدول مختلف تنظیم شده است تا پاسخهای مثبت و منفی در باره ویرایش دوم انگلومریکن و همچنین اختلاف نظر بین فهرست نویسان و مدرسان کتابداری را نشان دهد. جدول ۱ پاسخ به عبارت مثبت را نشان می‌دهد. رویهمرفته، آشکار است که ویرایش دوم انگلومریکن به نحو مطلوبی از سوی پاسخ دهندگان مورد ملاحظه قرار گرفته است. مدرسان، عموماً نظرات مثبت تری از فهرست نویسان داشته‌اند. ضعیف‌ترین حمایت مثبت از طرف هر دو گروه در جدول مزبور، در عبارات شماره ۴ در مورد اینکه «آیا ویرایش دوم انگلومریکن توسعه

فهرستهای پیوسته را امکان پذیر ساخته است؟» مشاهده می‌شود. همچنین، هر دو گروه معتقدند که ویرایش دوم انگلوامریکن موجب تسهیل در کار کنترل کتابشناختی جهانی خواهد شد. عدم موافقت هر دو گروه در مورد اینکه آیا ویرایش دوم انگلوامریکن، فهرستنویسی را ساده‌تر و کارآمدتر کرده است قابل توجه است. در حالی که ۶۲٪ از مدرسان موافق عبارت شماره ۲ و ۶ هستند، تنها ۳۳٪ از فهرستنویسان در آن موارد موافقت دارند.

* * *

پرسشنامه‌ها، مانند نوشته‌ها و مقالات مورد بررسی، شامل تعداد بیشتری عبارات منفی نسبت به موارد مثبت بود. این امکان برای پاسخ‌دهندگان به وجود آمد که به ۱۴ جمله منفی جداگانه جواب دهند. نتایج مورد نظر در جدول ۲ ارائه شده است. با وجود فزونی تعداد عبارات منفی نسبت به موارد مثبت، پاسخ‌دهندگان بطور قابل ملاحظه‌ای حمایت خود را از ویرایش دوم انگلو-امریکن نشان داده‌اند. بطور کلی هر دو گروه فهرستنویسان و مدرسان بر سر عبارات منفی توافق ندارند. به هر حال تفاوتی در نحوه پاسخ هر دو گروه به تک تک عبارات وجود دارد. مدرسان، نسبت به فهرستنویسان، علاقه‌مندی بیشتری به قواعد جدید دارند. عدم موافقت بین دو گروه مشخصاً در مواردی چون سادگی کاربرد (عبارت ۲)، روشنی تعاریف ویرایش دوم انگلوامریکن (عبارت ۷) و نیاز به بخشی جداگانه برای گزینش شناسه‌های پایندها (عبارت ۹) آشکار است. اگر چه ۸۲٪ از مدرسان و ۶۵٪ از فهرستنویسان موافق این امر نیستند که «مواد دیداری- شنیداری در ویرایش دوم انگلو-امریکن نادیده گرفته شده است»، ۳۶٪ از مدرسان و ۵۰٪ از فهرستنویسان بر این باورند که قواعد جدید جامع و متوازن نیست و اشکال گوناگون را به یک اندازه مورد توجه قرار نداده است. شگفت آنکه، بیش از نیمی از پاسخ‌دهندگان با کنار گذاشتن سرشناسه، حتی در یک فهرست پیوسته مخالفند. اکثراً معتقدند که فهرستهای پیوسته موجب کاهش ارزش کاربردی قواعد جدید و یا مفهوم سرشناسه نخواهد بود.

جدول ۱: واکنش نسبت به اظهارات مثبت دربارهٔ ویرایش دوم انگلو- امریکن.

مخالفان (۱۴۳)		موافقان		مخالفان		موافقان		مخالفان		موافقان		اظهارات
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۲۸	۵۵	۶۲	۸۸	۴۵	۴۷	۵۵	۵۷	۲۱	۸	۷۹	۳۱	<p>۱. تغییرات ویرایش دوم قواعد انگلو امریکن به تمامی برای بهبود کار است. کابداران و استفاده کنندگان از آنها سود می‌برند.</p> <p>۲. ویرایش دوم انگلو امریکن کار فهرست نویسی را ساده‌تر کرده است.</p> <p>۳. تدوین ویرایش دوم انگلو امریکن گامی ارزشمند بسوی استاندارد کردن و بین‌المللی کردن قواعد فهرست نویسی است که به کنترل کتابشناختی جهانی می‌انجامد.</p> <p>۴. ویرایش دوم انگلو امریکن توسعه فهرست‌های پیوسته را امکان پذیر ساخته است.</p> <p>۵. عقیده عمومی بر این است که قواعد جدید به تهیه سرشاسه‌هایی که از نظر استفاده کنندگان کتابخانه قابل درک‌تر و مناسب‌تر است، می‌انجامد.</p> <p>۶. ویرایش دوم انگلو امریکن کار فهرست نویسی را کارآمدتر کرده است.</p>
۵۹	۸۵	۴۱	۵۸	۶۷	۷۰	۳۳	۳۴	۲۸	۱۵	۶۲	۳۴	
۱۱	۱۶	۸۹	۱۲۷	۱۳	۱۴	۸۷	۹۰	۲۸	۲	۹۵	۳۷	
۷۰	۱۰۰	۳۰	۴۳	۷۱	۷۴	۲۹	۳۰	۶۷	۲۶	۳۳	۱۳	
۲۲	۳۴	۷۶	۱۰۹	۲۶	۲۷	۷۴	۷۷	۱۸	۷	۸۲	۳۲	
۵۸	۸۳	۴۲	۶۰	۶۶	۶۹	۳۴	۳۵	۳۶	۱۴	۶۴	۲۵	

همانطور که پیشتر ملاحظه شد در نوشته‌ها و مقالات، تعدادی عبارات کلی دربارهٔ مسائل مربوط به ویرایش دوم انگلو-امریکن، به مناسبت نیاز به اصلاح آن برای امور جاری و بویژه برای توسعه قواعد فهرستنویسی در آینده، وجود داشت. جدول ۳ یافته‌های برآمده از ۹ عبارت جداگانه و مربوط به این مسائل را نشان می‌دهد.

مسألهٔ وجود ناهماهنگی در فهرستها در عبارت شماره ۱ ارائه می‌شود. در این مورد، هم مدرسان و هم فهرستنویسان عقیده دارند که در سالهای اخیر وجود تعداد زیادی قواعد جدید منشأ مشکلاتی برای استفاده کنندگان بوده است. به دنبال مسألهٔ فوق، عبارات ۲ و ۳ به ارزیابی نگرشهای هر دو گروه در باره احتمال تدوین قواعد دیگری در چند سال آینده می‌پردازد. هیچ‌یک از این گروه آماده پذیرش چنان احتمالی نیستند، و فهرستنویسان بشدت با آن مخالفند. جالب آنکه، به هر حال هر دو گروه با خوشحالی ویرایش دوم انگلوامریکن را نسبت به هر کار امیدبخشی در آینده برای تدوین قواعدی نو و بنیادی، ترجیح می‌دهند. نتایج عبارات ۴ و ۵، و ۶ هر کسی را که به تغییر بنیادی ویرایش دوم انگلوامریکن روی آورد، متوقف می‌سازد.

این جدولها بخصوص نشانگر تأیید فهرستنویسان و مدرسان از ویرایش دوم انگلو-امریکن، و بطور کلی از قواعد فهرستنویسی است. تقریباً در تمام پرسشنامه‌های برگشتی، پاسخ‌دهندگان مدتی را صرف نوشتن اظهارنظرهای اضافی و ارزنده‌ای دربارهٔ سؤالات کردند. مانند نوشته‌ها و مقالات موجود، دامنه این اظهارنظرها نیز از بسیار مثبت تا بسیار منفی در تغییر بود. گرچه، در این اظهارنظرها رضایتی عمومی دربارهٔ نکات زیر به چشم می‌خورد: فصلها و قواعدی در ویرایش دوم انگلوامریکن وجود دارد که باید مورد تجدیدنظر قرار گیرد یا کلاً تغییر یابد؛ فصلهای ۹ و ۱۱ به تجدیدنظرهای جدی نیاز دارد. فصلهای ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، به تجدیدنظر اساسی نیازمند است و بسیاری از قواعد فصلهای ۲۲، ۲۴، و ۲۵ توضیح روشنتری می‌طلبند.

جدول ۲: واکنش نسبت به اظهارات منفی دربارهٔ ویرایش دوم انگلو امریکن

	مدرسان (۳۹ نفر)				فهرستجوستان (۱۰۴ نفر)				جمع (۱۴۳)				
موافق	مخالف	موافق	مخالف	موافق	مخالف	موافق	مخالف	موافق	مخالف	موافق	مخالف	موافق	مخالف
۱۱	۲۸	۲۸	۷۲	۲۴	۲۳	۸۰	۷۷	۳۵	۲۴	۱۰۸	۲۴	۷۶	۱۰۸
۱۲	۲۷	۲۹	۶۹	۶۴	۲۲	۴۰	۳۸	۷۶	۵۳	۶۷	۵۳	۴۷	۶۷
۱۳	۳۴	۸۷	۲۸	۶۸	۲۷	۷۶	۷۳	۳۳	۲۳	۱۱۰	۷۷	۱۱۰	۷۷
۲۰	۵۱	۱۹	۴۹	۶۲	۶۰	۴۲	۴۰	۸۲	۵۷	۶۱	۴۳	۶۱	۴۳
۲	۷۵	۳۷	۹۵	۲۱	۲۰	۸۳	۸۰	۲۳	۱۶	۱۲۰	۸۴	۱۲۰	۸۴
۸	۲۱	۳۱	۷۹	۲۸	۲۷	۶۶	۷۳	۳۶	۲۵	۱۰۷	۷۵	۱۰۷	۷۵

اظهارات

- تغییرات ویرایش دوم انگلو- امریکن تغییراتی غیر ضروری است.
- کاربرد ویرایش دوم انگلو امریکن در فهرستهای قدیمی بدلیل کمبود نیروی انسانی و بودجه کافی غیرممکن است.
- پوک و وقت صرف شده برای تهیه ویرایش دوم انگلو امریکن هدر دادن زمان و هزینه بوده است.
- بسیاری از قواعد در ویرایش دوم انگلو امریکن مهم و در معرض تفسیر و تفسیرهای ذهنی و محلی است. این امر موجب کاهش کارآئی فهرست ها از یک کتابخانه به کتابخانه دیگر می شود و در نتیجه برای فهرستهای ملی و فهرستهای مشترک تاثیر منفی می گذارد.
- فهرستهای جدید پیوسته را می توان با تک واژه جستجو کرد. بنابراین استفاده از یک سلسله قواعد پیچیده مثل ویرایش دوم انگلو- امریکن بی معنی است.
- تغییرات حاصله در ویرایش دوم انگلو امریکن اغلب

۶۲	۸۹	۳۸	۵۴	۵۹	۶۱	۴۱	۴۳	۷۲	۲۸	۲۸	۱۱	ناشی از دلایل نظری است با نیازهای عملی.
۶۶	۹۴	۳۴	۴۹	۶۳	۶۶	۳۷	۳۸	۷۲	۲۸	۲۸	۱۱	۷. تعریفات موجود در ویرایش دوم انگلومریکن مهم و ضد و نقیض است.
۵۷	۸۱	۴۳	۶۲	۵۱	۵۳	۴۹	۵۱	۷۲	۲۸	۲۸	۱۱	۸. بدلیل نادیده گرفتن تألیف تنالگانی، به پیاندها در ویرایش دوم انگلومریکن به گونه‌ای سطحی پرداخته شده است.
۷۰	۱۰۰	۳۰	۴۳	۶۵	۶۸	۳۵	۳۶	۸۲	۳۲	۱۸	۷	۹. فقدان فصل جداگانه‌ای برای گزینش شناسه پیاندها موجب بروز مشکلات زیادی برای فهرست‌وسران شده است.
۵۴	۷۷	۴۶	۶۶	۵۰	۵۲	۵۰	۵۲	۶۴	۲۵	۳۶	۱۴	۱۰. مواد دیداری، شنیداری، در ویرایش دوم انگلومریکن نادیده گرفته شده است.
۷۱	۱۰۲	۲۹	۴۱	۷۲	۷۵	۲۸	۲۹	۶۹	۲۷	۳۱	۱۲	۱۱. ویرایش دوم انگلومریکن جامع و موازن نیست. اشکال مختلف را یکسان مورد نظر قرار نداده است.
۵۵	۷۹	۴۵	۶۴	۵۵	۵۷	۴۵	۴۷	۵۶	۲۲	۴۴	۱۷	۱۲. تهیه نسخه‌های تکراری از پیشینه‌های کتابشناختی موجود در مرکز کتابخانه دانشگاه اوهایو OCLC ناشی از ناهماهنگی موجود در کاربرد ویرایش دوم انگلو-امریکن است.
۷۷	۱۱۰	۳۳	۳۳	۷۶	۷۹	۲۴	۲۵	۷۹	۳۱	۲۱	۸	۱۳. ارزش سرشناسه در فهرست‌های پیوسته اهمیت کمتری دارد. بنابراین می‌توان سرشناسه را حذف کرد و تمام جزئیات را بعنوان شناسه برای بازیابی در نظر گرفت.
												۱۴. ویرایش دوم انگلومریکن و قواعد پیش از آن در مشخص کردن تعریف مفاهیم بنیادی کتابشناختی

جدول ۳: واکنش نسبت به اظهارات مربوط به انگلو-امریکن، قواعد دیگر و آینده آنها

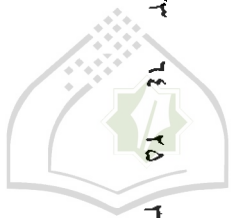
مدرسان (۳۹ نفر) فهرست‌ویسان (۱۰۴ نفر) جمع (۱۴۳)	مواضع مخالف موافق	تعداد درصد
مواضع مخالف موافق	مواضع مخالف موافق	تعداد درصد
مواضع مخالف موافق	مواضع مخالف موافق	تعداد درصد
مواضع مخالف موافق	مواضع مخالف موافق	تعداد درصد
مواضع مخالف موافق	مواضع مخالف موافق	تعداد درصد
مواضع مخالف موافق	مواضع مخالف موافق	تعداد درصد
مواضع مخالف موافق	مواضع مخالف موافق	تعداد درصد
مواضع مخالف موافق	مواضع مخالف موافق	تعداد درصد
مواضع مخالف موافق	مواضع مخالف موافق	تعداد درصد
مواضع مخالف موافق	مواضع مخالف موافق	تعداد درصد
مواضع مخالف موافق	مواضع مخالف موافق	تعداد درصد
مواضع مخالف موافق	مواضع مخالف موافق	تعداد درصد
مواضع مخالف موافق	مواضع مخالف موافق	تعداد درصد

اظهارات

۱. تدوین و کاربرد قواعد جدید موجب بروز ناهماهنگی‌های گوناگون در فهرست برگ‌های شده است که در موارد بسیار ارزش بهره‌گیری از فهرست‌ها را توسط مراجعه‌کنندگان کاهش می‌دهد.
۲. تغییرات و اضافات بسیار در انگلوامریکن انجام گرفته است. ادغام این اضافات در ویرایش دوم انگلوامریکن منجر به تدوین ویرایش سوم انگلوامریکن خواهد شد. کتابخانه‌ها می‌توانند ویرایش جدید را در سال ۱۹۹۰ در دست داشته باشند.
۳. تا سال ۲۰۰۰ به ویرایش سوم انگلوامریکن نیازی نیست.
۴. یک مجموعه کامل قواعد جدید می‌بایست تدوین شود تا فهم و استفاده از آنها ساده‌تر گردد.
۵. باید تمام قواعد کنایشناختی و معیارهای موجود را کنار گذاشته و قواعد جدیدی را تدوین کرد.

۲۰	۲۹	۸۰	۱۱۴	۲۱	۲۲	۷۹	۸۲	۱۸	۷	۸۲	۳۲
۰۸	۱۲	۹۲	۱۳۱	۰۸	۸	۹۲	۹۶	۱۰	۴	۹۰	۳۵
۶۷	۹۶	۳۳	۴۷	۶۸	۷۱	۳۲	۳۳	۶۴	۲۵	۳۶	۱۴
۷۹	۱۱۳	۲۱	۳۰	۷۸	۸۱	۲۲	۲۳	۸۲	۳۲	۱۸	۱۷

مرکز تحقیقات و توسعه علوم تربیتی

۶. قواعد محکمی مورد نیاز است تا بر انواع پدید آوران و نامهای تالگانی نظارت مستند داشته باشد و سرانجام موجب تسهیل دسترسی جامع به اطلاعات کابیناشی شود.

۷. نظارت مستندی مورد نیاز است تا تمامی نقاط دستیابی را یکسان و هماهنگ سازد و ارتباط هر شناسه را با شناسه‌های دیگر مشخص و روشن کند.

۸. تأکید بر نظارت مستند مخالف رفتار استفاده‌کنندگان روش جست و جویی ساده و یک مرحله‌ای، زمان واکنش سریع و دستیابی آسان را می‌طلبد.

۹. مجموعه قواعد دیگری وجود دارد که می‌توان جایگزین ویرایش دوم انگلو امریکن کرد.

نتایج

بررسی حاضر به منظور ارزیابی نگرشهای فهرست‌نویسان مجرب و مدرسان فهرست‌نویسی نسبت به ویرایش دوم انگلوامریکن، پنج سال پس از کاربرد آن انجام شد. وسیله سنجش مورد استفاده برای ارزیابی این نگرشها، عبارت است از عباراتی جداگانه از نوشته‌ها و مقالات بیشماری که قبل از انتشار و بلافاصله بعد از کاربرد قواعد جدید منتشر شد. رویهمرفته، طبق نظر پاسخ‌دهندگان تدوین ویرایش دوم انگلوامریکن یک موفقیت بحساب می‌آید. گرچه این موفقیت به معنای حمایت کامل و گسترده از آن نیست. در واقع مدرسان فهرست‌نویسی که در مقام مقایسه با فهرست‌نویسان عموماً نسبت به قواعد جدید نظر مثبت‌تری دارند، در این قواعد، بویژه در زمینه روشنی و مفهوم سرشناسه مشکلاتی چند می‌یابند. فهرست‌نویسان نیز در مورد عدم وضوح ناخشنودند و بویژه در زمینه کاربرد آن انتقاداتی دارند. هر دو گروه با تدوین ویرایش سوم انگلوامریکن در آینده نزدیک مخالفند. به هر حال، آنها حتی مخالف تدوین قواعد هستند که بطور ریشه‌ای از اصول انگلوامریکن دور شود. در اینجا بنظر می‌رسد که توافق عمومی بر آن است که ویرایش دوم انگلوامریکن ممکن است کامل و جامع نباشد، اما استفاده کنندگان حرفه‌ای آن در حال حاضر مایل به ادامه کار با آن هستند. به هر صورت، با وجود این نتیجه‌گیری، روشن نیست که حرفه کتابداری چه هنگام با رغبت اجازه تدوین قواعد جدید را خواهد داد، زیرا شعار «تا سال ۲۰۰۰ به ویرایش سوم انگلوامریکن نیاز نیست» مورد تأیید ۶۳٪ از پاسخ‌دهندگان است. علاوه بر آن، ۷۹٪ از پاسخ‌دهندگان فکر تدوین «یک مجموعه کامل از قواعد جدید» را رد کردند. هر دو گروه بصورت چشمگیری با کنار گذاشتن تمام قواعد کتابشناختی فعلی و تدوین قواعد جدید مخالفند. ضربه حاصله از تغییر قواعد عمده، به احتمال زیاد دلیل اصلی برای بیزاری و عدم رغبت به قبول قواعد جدید می‌باشد. با این حال، این امکان نیز وجود دارد که هر دو گروه نسبت به انواع تغییراتی که نتایج فهرست‌های پیوسته برای قواعد آتی به بار خواهد آورد، علاقه‌مند باشند. به هر صورت، در حال حاضر هر دو گروه بر این باورند که برای سازماندهی مواد کتابخانه‌ای، باید نظارت مستند برقرار شود، و به قوانین دقیق و مشخص برای ایجاد نظارت مستند نیاز می‌رود. نظارت مستند نباید بر ضد رفتار

استفاده کننده باشد و سرانجام، هیچ مجموعه دیگری از قواعد وجود ندارد که بتواند جایگزین ویرایش دوم انگلوامریکن شود. (جدول ۳ عبارات ۶، ۷، ۸، ۹)

ویرایش دوم انگلوامریکن موفق شده است بطور نسبی مورد تأیید اکثریت ۱۰۴ فهرستنویس کتابخانه‌های عضو انجمن کتابخانه‌های تحقیقاتی و ۳۹ مدرس فهرستنویسی از دانشکده‌های کتابداری تأیید شده، که به پرسشنامه پاسخ گفتند، باشد. آنها موافق این نظر هستند که قواعد جدید موجب تسهیل «هماهنگی جهانی» در کنترل کتابشناختی شده است. اما، این که اصلاحات اندک ویرایش اول انگلوامریکن به حدی بوده است که هزینه‌های حذف شده از نظر وقت پرسنل یا عوض کردن فهرست را توجیه کند، هنوز تردیدهایی در اذهان آنان باقی گذارده است. بسیاری از نظرات موجود موافق نظر یکی از پاسخ‌دهندگان است که نوشت: «ویرایش دوم انگلوامریکن آنچنان پیش نرفته که از گذشته بریده باشد: سرمشکهای آشنا، منافع و علایق حذف شده، و بسیاری از عوامل دیگر، موانعی بسیار دشوارند که ثابت شده است گذشتن از آنها و فایق آمدن یکباره بر آنها امکان‌پذیر نیست.» قواعد جدید، مسائل مربوط به مؤلف، عنوان قراردادی، پایندها، فروستها، و نظایر آنها را حل نکرده است. بالاتر از همه آنکه این قواعد رویکردها و برداشتهای جدیدی نسبت به کنترل کتابشناختی یا دسترسی به اطلاعات در عصر خود کاری را به بار نیاورده است.